

Alıntı : Gerçek ihtiyaçlar ile sahte ihtiyaçlar arasındaki ayrımın ortadan kalktığı tüketim toplumunda birey, tüketim mallarını satın almanın ve bunları sergilemenin toplumsal bir ayrıcalık ve prestij getirdiğine inanır. İnsan bu süreçte bir yandan kendini toplumsal olarak diğerlerinden ayırt ettiğine inanırken, bir yandan da tüketim toplumuyla bütünleşir. Dolayısıyla tüketmek birey için bir zorunluluğa dönüşür. İnsani ilişkiler yerini maddelerle ilişkiye bırakır. Artık geçerli ahlâk, tüketim etkinliğinin ta kendisidir.” (Baudrillard)

.....

Tüketim Toplumunda Var Olmak

Tüketmek biz insanların varoluşundan beri sahip olduğu bir özelliktir. Bu özellik insanlığın ilk dönemlerinde avcılık ve toplayıcılıkla birlikte doğada var olanları tüketmemizle başladı. Bu ilk dönemlerde varolan tüketme alışkanlığı sadece hayatta kalma içgüdüüne bağlı bir şekilde ilerliyordu lakin insanlık ilerledikçe ve yerleşik yaşama geçince tüketim alışkanlıklarımız lüksleşmeye başladı. Bu lüksleşmenin altında yatan sebep ise kendimizi elde ettiklerimizle birlikte topluma karşı ne kadar prestijli olduğumuza inandırmaktı.

İnsanların bu tüketim çılgınlıklarının farkında olanlarsa ortaya bazı düşünce akımları koymuşlardı. Bu düşünce akımlarının başta geleni ve bireyselleşmeyle birlikte kar amacı güden kapitalizmin kurucu babası olarak bilinen İskoç filozof Adam Smith'in dediği “ Para bir mübadele aracıdır.” sözünden yola çıkarak bizler aslında günümüzde tüketimin ön koşulu olan parayla prestiji takas ediyoruz, para veriyoruz ve karşılığında paramızla elde edebildiklerimizle insanlara ne kadar zengin ve prestijli olduğumuzu gösteriyoruz.

Bu durumda tıpkı Baudrillard'ın da dediği gibi bizler tükettiklerimizle kendimizi bir guruh insandan sıyırmaya çalışırken bu sefer de kendini tüketmeye adanmış ve diğer insanlardan sıyrılmaya çalışan başka bir topluluğa dahil oluyoruz. Bu durumdaki insanlarsa sıyrılmak için daha da çok tüketmeye başlıyor ve tüketimi kendilerine birer zorunluluk haline getiriyor.

Bu prestij kazanma yarışı ise tarihte birçok durumda boy göstermiştir. Örneğin skolastik düşüncenin hakimiyet sürdüğü dönemde ruhban sınıfının halkın dini inançlarını kullanarak onları hem maddi hem de manevi açıdan tüketerek o dönemdeki kralları bile yönetebilecek kadar bir güce ulaşmaları veyahut da burjuvazi ve proletaryanın birlikte olarak aristokrat kesimin bütün imkanları tüketmesine ve kendilerini ayrıcalıklı olarak konumlandırmalarına olan isyanlarıdır. Bu örneklerle birlikte tüketimin insanın hayatını ne büyük derecede etkilediği ise bariz bir şekilde ortaya çıkıyor.

Tüketimin bir zorunluluk haline geldiği bu dönemde artık insani ilişkiler bile materyalist bir bakış açısıyla birlikte incelenmeye başlandı. İçinde bulunduğumuz bu tüketim toplumunun bize kazandırdığı maddesel ilişkiler insanların arasında bir görünmeyen bir kast sistemi oluşturdu. Eski dönemlerde insanların varlıklarını sahip olduğu topraktan, kıyafetten veyahut da bulunduğu ortamdan anlayabiliyorken günümüzdeki tüketim toplumunda telefonda çantaya çantadan broşa, saate kadar hemen her şeyden anlayabiliyoruz. İnsanlar artık maddesel şeylerden ve tüketimin onlara verdiği hazlardan mutlu olmaya başladı bu ise Baudrillard'ın insani ilişkiler yerini artık maddelerle olan ilişkilerine bıraktı savını doğrulayacak niteliktedir.

Maddelerle birlikte oluşan bu ilişkiyle beraber insanların ahlakının da bu ölçüde değişmesi pek tabii normaldir. İnsanlarda maddelerle birlikte gelen prestijin getirdiği bir ahlak olan tüketim etkinliğinin kendisi ortaya çıkmıştır. İnsanlar artık kendi idelerini yalnız tükettikleriyle birlikte ortaya koyabileceklerini düşünür hale geldiler. 20. ve 21. yüzyılın da getirdiği kapitalist sistem ve bu sistemle birlikte insanların tüketim alışkanlıklarını arttırmak amacıyla ortaya çıkan reklamcılık sektörü ise bu tüketim etkinliği ahlakını oldukça kolaylaştıran etkenler arasında.

Bu tüketim ahlakının başkentliğini yapan merkezlerse aslında hepimizin de çok yakından bildiği alışveriş merkezleridir. Alışveriş merkezleri tüketim toplumuna isteyerek veya istemeyerek dahil olan herkesin içinde bulunduğu ve o sisteme otomatik olarak dahil olduğu ortamlardır. Alışveriş merkezlerinin sağladığı bu ortamları ne kadar kullandığımızdır bir nevi bu tüketim toplumundaki rolümüz. Tüketim toplumundaki rolümüz bizleri birer hayalet hiyerarşik bir sistem içinde konumlandırır ve bizler her ne kadar bu sisteme yokmuş gözıyla baksak da aslında içinde yer aldığımızın da bir o kadar farkındayızdır.

Son olarak bu tüketim alışkanlığıyla birlikte dahil olduğumuz bu hedonist toplumun bize getirdiği tüketimdeki doyumsuzluğumuzu Spinoza'nın "Arzu insanın özüdür" sözü yerine "Tüketim insanın özüdür." olarak revize etsek yanlış olmaz sanırım. Epikür'ün geliştirdiği varlığın asıl amacının hazzına ulaşmak olduğu Eudaimonia felsefesini bu tüketim alışkanlığıyla birlikte oluşturulan tüketim ahlakından zevk alanlar için de kullanmak yanlış olmaz.

Yazımı Thomas Keneally'nin Schindlerin Listesi kitabından "Ben doğuştan kapitalistim bir düzene tabii olmaktan hoşlanmam." sözüyle bitirmek istiyorum. Alıntıda Baudrillard'ın dediği gibi insan kendini diğerlerinden ayırmak için tüketirken diğer yandan da tüketim toplumuyla bütünleşir yani kapitalist toplumla.